

KULLAA PALUS PUISTON TILA

Muinaisjalaksen löytöpaikan kaivaus

Unto Salo 1962

Luop 12/12, 64

Kullaa, Palus, Puiston tila

Kertomus muinaisjalaksen kaivauksesta 28. 6. 1962

Maanviljelijä Erkki Puisto löysi juhannusviikolla v. 1951 muinaisjalaksen kaivaessaan viemäriä pelloksi raivattavaan uudismaahan. Oja sattui osumaan vinottain jalaksen poikki, ja kun jalas oli ojan tiellä, ojamiehet katkaisivat sen kirveellä ottaen näkyviin tulleen osan talteen. Mv. Puisto korjasi jalaksen sittemmin vinttiin, jossa se sai ajalehtia kymmenkunta vuotta, tällöin talon lapset ymmärtämättömyydessään katkaisivat sen neljään osaan. Tieto löydöstä kantautui myöhemmin piiriesimies Vilho Lahtisen korviin, ja hänen välityksellään jalaksen muutoin hyvin säilyneet kappaleet saatiin Satakunnan Museoon v. 1961.

Kävin paikkaa tarkastamassa 14. 6. 1962 toimittaja Olavi Alstan kanssa, mutta kun tarkkaa löytökohtaa ei enää muistettu, jäi lähempi tutkiminen kesäkuun 28:nteen.

Kaivaus aloitettiin tämän päivän aamuna mv. Erkki Puiston ja hänen kahden poikansa toimiessa kaivajina. Löytöpaikan määrittelyä varten pisteltiin pitkin ojan reunaa kapea koekaivanto, ja noin parinkymmenen metrin kaivauksen jälkeen osuttiin jalaksen maassa olevaan päähän. Löytöpaikka on Puiston asuinrivin etelänurkasta 60,2 m kaakkoon (ks. kaivauskarttaa). Paikka on tasaista, loivasti etelään viettävää peltoa, jonka paikalla kasvoi aikaisemmin metsää. Maaperä on turvetta, jonka alla on mutaa; syvemmällä muta muuttuu ^{jävieuoko} kaislaturpeeksi, jonka alla on savi. Jalas ja muut löydöt olivat ^{jävieuoko} kaislaturpeen sisässä (^{jävieuoko} kaislaturvetta oli jalaksen päällä ja sen alla), 68-72 cm:n syvyydessä. Paikalta otettiin turvepilarri.

Jalas (kaivauskertomuksessa merkitty numerolla 1), joka oli erittäin hyvin säilynyt, paljastettiin varovasti. Kun sen vierestä tuli näkyviin muita ihmiskäden muokkaamia puita, jotka todettiin reenosiksi, kaivaus- aluetta laajennettiin muutamia neliömetrejä, niin että ne paljastuivat. Maassa todettiin tällöin kaksi poikkileikkaukseltaan pyöreätä aisanais- ta puuta: reen kaustat (2-3). Ne sijaitsivat rinnakkain, hiukan toisiaan

vastaan viistossa asennossa, suunnilleen länsi-itäsuuntaisina. Kaustat olivat hiukan korkeammalla (ks. punnitustulokset kaivauskartassa) kuin jalas, ja ne olivat huonommin säilyneet. Pohjoinen kausta (2) oli ehyt, 252 cm pitkä, eteläinen (3) oli alunperin ollut samanniminen, mutta sen keskeltä oli poissa 16 cm:n mittainen kappale. Kun tämä kappale ei hävinnyt kaivauksissa, kausta lienee ollut rikkonainen jo maatuessaan.

Kumpikin kausta kulki lattean, jääkiekkomailaa muistuttavan puun yli (6). Eteläinen kausta oli puusta irrallaan, mutta pohjoinen kausta, joka kulki "mailapään" poikki, muodosti tämän kanssa selvän rakennelman: kaustassa oli selvä lovi, mistä päätellen kyseinen puu, ilmeisestikin reen peräpuu, oli alunperin kulkenut kaustassa olleen reiän läpi. Peräpuun eteläpuolella vieressä näkyi n. 40 cm pitkä puun katkelma (7), luultavasti kysymyksessä on toisen peräpuun pää.

Kaustojen välisellä alueella havaittiin maassa useita hauraita sormenpaksuisia poikkileikkaukseltaan pyöreitä tikkuja, jotka näyttivät muodostaneen (vähintään) n. 40 cm pitkän suoran esineen (5) (kaplas?), mutta varomattomuudesta ne sekaantuivat pehmeään maahan, eikä niitä saatu talteen.

Eteläisen kaustan 3 eteläpuolella n. 30-40 cm:n päässä oli poikkileikkaukseltaan puolipyöreä 10 cm pitkä puunkappale (4) (osa kaplaasta?).

Sateen vuoksi kaivaustaso voitiin vaa'ita vasta 29. 6. Löytötason todettiin tällöin olevan 74-79 cm Palusjärven pintaa korkeammalla (absoluuttinen korkeus 30,34-39 cm).

Reenosat ovat voineet maata joko merenrantaan tai Palusjärven rantaan. Ensin mainitussa tapauksessa merenpinnan voitaisiin ajatella olleen korkeintaan 32 m:n tasolla (kaisu ei kasva syvässä vedessä). Kun seudun maan kohoamisnopeus on Kärriksen mukaan jokseenkin sama kuin Nakkilan-Harjavallan tienoilla, joissa 30 m:n ranta merkitsee suunnilleen Kiukaisten kulttuurin alkua, voisi jalas olla aikaisintaan myöhäiskamparaniikan ja Kiukaisten kulttuurin taitteesta, toisen vuosituhannen alusta. Mikäli jalas on maatonut Palusjärven rantaan, se saattaa olla huomattavasti myöhemmältä ajalta.

Löydöt kuljetettiin lautojen päällä asetettuina ja muoviin käärittyinä Satakunnan Museoon, missä ne konservoitiin polyglykolilla ja Akemi-marmorikitillä v. 1963. Löydöt on luetteloitu Satakunnan Museon numerolla 16.765.

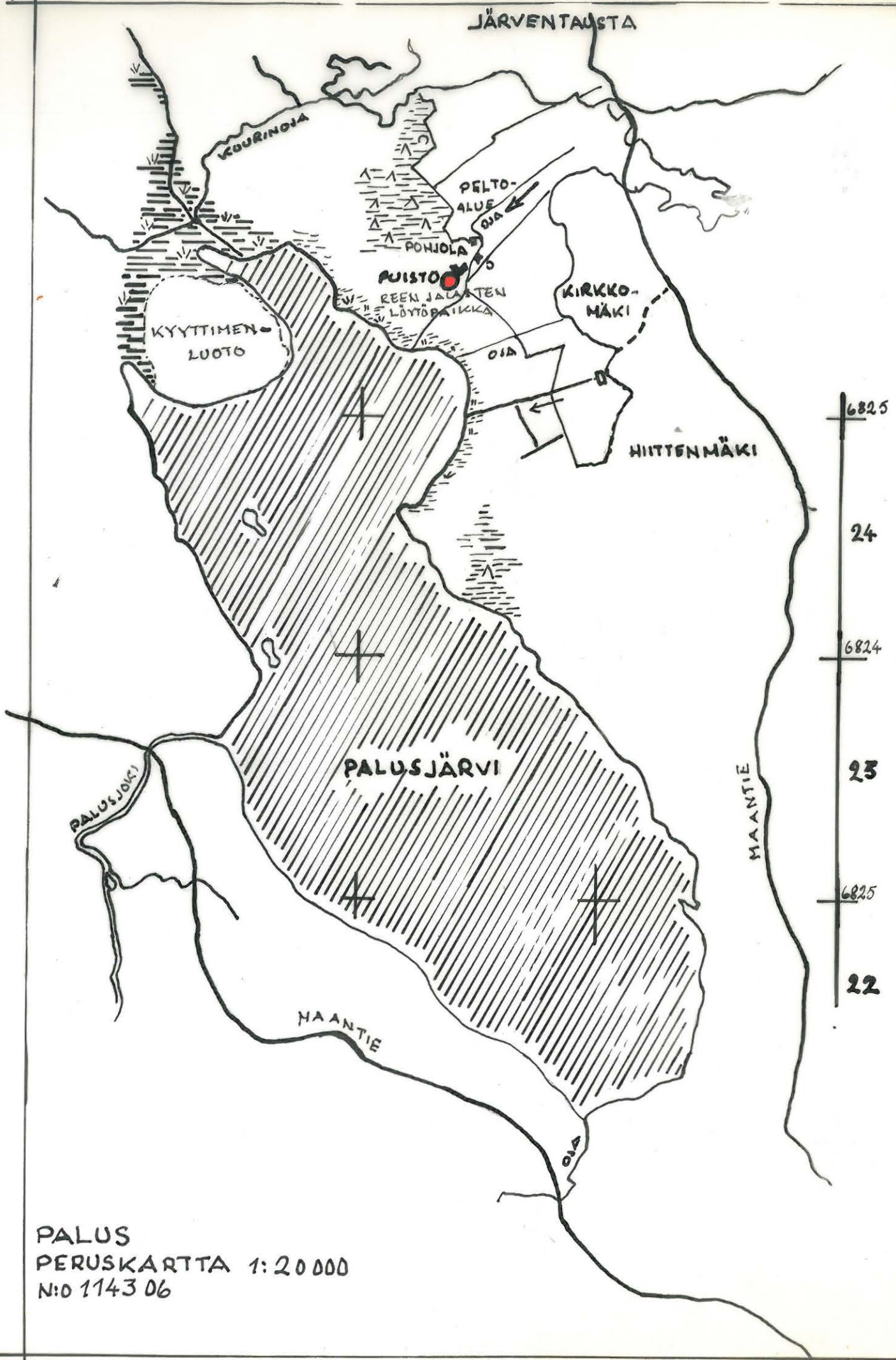
Kaivauskertomukseen liittyy kaivauskartta, löytöpaikkaa osoittava peitepiirros peruskartan lehdestä n:o 1143 06 Palus sekä 10 valokuvaa

(Satakunnan Museon neg. n:ot
Museon varoilla.

). Kaivaus tapahtui Satakunnan

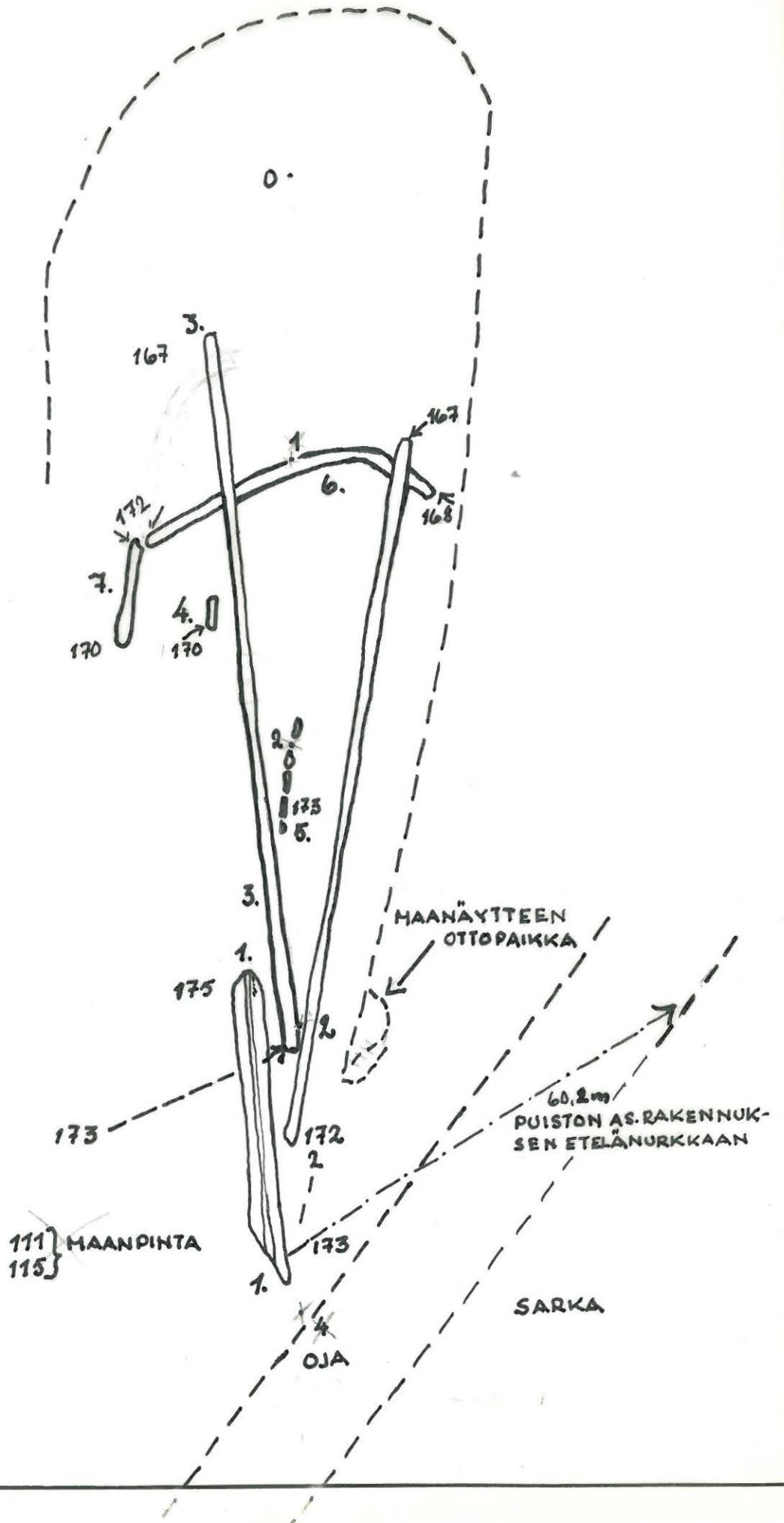
Porissa 16. 4. 1964

Unto Salo
Unto Salo

KULLAA
PALUS
JÄRVENTAUS
PUISTO
1:20

PUNNITUSLUKU 037

7.

KULLAA

DALUS, PUISTON TILA

18.032-4.

1-2.

Satak. Mus. neg. 18032 -4

Yleiskuva kaivausalueelta. Kaivausalue kuvassa näkyvien ihmisten kohdalla. Oik. Puiston asuinrivi. Takana Kotojärvi. eli Puhajärvi.

3.

Satak. Mus. neg. 18035

Jalaksen katkelma, kaustat ja peräpuu paljastettuna.

KULLAA
PALUS, PUISTON TILA

4. Satak. mus. neg 18040
Peräpuu läheltä, kaustat poistettu.